

Sygn. akt I C 255/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 września 2022 r.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący	Sędzia SO Alina Gąsior
Protokolant	staż. Izabela Małgorzaciak

po rozpoznaniu w dniu 23 sierpnia 2022 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. L. (1), M. L. (2)**

przeciwko (...) **Bank S.A. z siedzibą we W.**

o ustalenie i zapłatę

- ustala, że umowa kredytu hipotecznego nominowanego do (...) nr (...) Standardowe Oprocentowanie zawarta w dniu 21 lipca 2006 roku pomiędzy powodami M. L. (2) i M. L. (1) a (...) Bank S.A. z siedzibą we W. jest nieważna;
- zasądza od pozwanego (...) Bank S.A. z siedzibą we W. na rzecz powodów M. L. (2) i M. L. (1) łącznie kwotę 35.100,11 (trzydzieści pięć tysięcy sto 11/100) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 września 2021 roku do dnia zapłaty;
- oddala powództwo w pozostałym zakresie;
- znosi wzajemnie między stronami koszty procesu.

Sygn. akt I C 255/22

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 10 lutego 2022 r. powodowie M. L. (1) i M. L. (2), reprezentowani przez pełnomocnika, wnieśli przeciwko pozwanemu (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. o:

- zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powodów kwoty 179.000,74 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego w związku z nieważnością zawartej przez strony umowy kredytu i pobraniem świadczeń nienależnych w okresie od 29.08.2006 r. do 23.06.2021 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 02.09.2021 r. do dnia zapłaty,
- ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) z dnia 21.07.2006 r. wobec stwierdzenia jej nieważności;

ewentualnie, w przypadku uznania przez Sąd umowy zawartej przez strony za zgodną z prawem i mogącą dalej obowiązywać w kształcie pozbawionym zapisów abuzywnych:

3. zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powodów kwoty 52.199,97 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej w związku z pobraniem środków tytułem spłaty kredytu w zawyżonej wysokości w okresie od 29.08.2006 r. do 23.06.2021 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 02.09.2021 r. do dnia zapłaty,

a ponadto:

4. zasądzenie od strony pozwanej na rzecz strony powodowej zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, w tym: opłat skarbowych od pełnomocnictw i kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia prawomocności wyroku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że w dniu 21.07.2006 r. zawarli z pozwanym bankiem umowę kredytu hipotecznego nominowanego do (...) nr (...), zmienioną następnie aneksem z dnia 23 kwietnia 2020 r. Powodowie zakwestionowali umowę, wskazując, że narusza ona zasadę swobody umów, jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego, a ponadto zawiera klauzule niedozwolone w postanowieniach § 2 ust. 1 zd.1, § 3 ust. 2, § 5 ust. 5, § 11 ust. 4 umowy oraz § 9 ust. 3 regulaminu, których wyeliminowanie powoduje upadek umowy. W zakresie kwestionowanych klauzul powodowie wskazali, że umowę zawarli jako konsumenci, kwestionowane postanowienia nie były z nimi indywidualnie uzgodnione, zostały sformułowane niejednoznacznie oraz naruszają dobre obyczaje i prowadzą do znaczącej nierównowagi praw i obowiązków umownych na szkodę strony powodowej. Jako interes prawny powodowie wskazali niepewność prawa oraz podstawę do wykreślenia hipoteki i interesu tego nie wyklucza możliwość wystąpienia z powództwem o świadczenie. Powodowie wskazali, że w sytuacji uznania za niewiążącą umowy kredytowej przysługuje im zwrot wszelkich kwot zapłaconych bankowi w związku z wykonywaniem przez niego umowy kredytowej, z kolei w przypadku uznania poszczególnych klauzul za niedozwolone – roszczenie o zwrot kwot przez nich nadpłaconych, które to świadczenia są nienależne. Powodowie wskazali, że suma wszystkich środków tytułem spłat rat kredytu pobranych przez pozwanego w związku z kwestionowaną umową kredytu w okresie od 29.08.2006 r. do 23.06.2021 r. wyniosła łącznie 179.000,74 zł. Żądana ewentualnie kwota stanowi zaś wartość, o którą suma pobranych przez pozwaną środków przewyższa sumę środków jej należnych, określonych na podstawie sporządzonej symulacji kredytu, w okresie od 29.08.2006 r. do 23.06.2021 r. w wysokości 52.199,97 zł. W dniu 1.09.2021 r. pozwany udzielił powodom negatywną odpowiedź na reklamację.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W., reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Pozwany zakwestionował roszczenie co do zasady i co do wysokości. Pozwany podniósł zarzut usiłowania nadużycia prawa podmiotowego przez powodów. Pozwany wskazał przede wszystkim, że umowa kredytu hipotecznego stanowiąca kredyt indeksowany kursem franka jest dopuszczalna na płaszczyźnie prawa i brak jest podstaw do stwierdzenia jej bezwzględnej nieważności, a także nie zawiera ona niedozwolonych klauzul umownych. W przypadku zaś uznania klauzul za niedozwolone, brak jest podstaw do uznania całej umowy za nieważną. Pozwany zakwestionował istnienie interesu prawnego po stronie powodów. Wskazał również, że żądanie powodów jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Pozwany na wypadek unieważnienia umowy kredytu podniósł zarzut potrącenia w zakresie kwoty udzielonego kredytu w wysokości 143.900,63 zł oraz wynagrodzenia z tytułu korzystania z kapitału w wysokości 41.348,52 zł. Pozwany zakwestionował również wartość przedmiotu sporu.

Strony podtrzymały stanowiska w toku postępowania, przy czym strona powodowa na rozprawie w dniu 23 sierpnia 2022 r. wniosła o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości stawki minimalnej.

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 23 sierpnia 2022 r. Sąd dokonał sprawdzenia wartości przedmiotu sporu i ustalił jego wartość na kwotę 179.000,74 zł.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie M. L. (2) i M. L. (1) w dniu 21.07.2006 r. zawarli z pozwanym (...) Bank S.A. z siedzibą we W. umowę kredytu hipotecznego nominowanego do (...) nr (...).

Zgodnie z tą umową:

Kredyt jest przeznaczony na sfinansowanie spłaty kredytu zaciągniętego w banku na cele mieszkaniowe, którego pierwotnym celem był cel mieszkaniowy oraz sfinansowanie remontu domu jednorodzinnego położonego w P., ul. (...), numer działki (...), dla której prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim księga wieczysta nr (...) (§ 1 ust. 1).

Na wniosek Kredytobiorcy Bank udziela kredytu w kwocie 145.119,63 PLN nominowanego do waluty (...), wg kursu kupna waluty dla (...) obowiązującego w Banku w dniu uruchomienia całości kredytu lub jego poszczególnych transz - w przypadku wypłaty kredytu w transzach, na cel określony w § 1. Kredyt jest wypłacany w złotych polskich zgodnie z § 3 ust. 2 niniejszej Umowy. Kredyt udzielany jest na okres 240 miesięcy. Okres kredytowania rozpoczyna się w dniu podpisania niniejszej Umowy (**§ 2 ust. 1**). Oprocentowanie kredytu jest zmienne jednakże nie wyższe niż czterokrotność wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne) obowiązującej w dniu, za który naliczane jest oprocentowanie. Oprocentowanie kredytu równa się sumie stopy bazowej, o której mowa w ust. 5, obowiązującej w dniu uruchomienia kredytu lub jego pierwszej transzy oraz stałej marży Banku wynoszącej 1,20 % w stosunku rocznym. Oprocentowanie kredytu, wyliczone zgodnie z zasadą opisaną w zdaniu poprzednim, na dzień podjęcia decyzji kredytowej wynosiło 2,90% w stosunku rocznym (§ 2 ust. 4). Za obowiązującą w dniu uruchomienia kredytu lub jego pierwszej transzy stopę bazową przyjmuje się wysokość stawki LIBOR 6M dla (...) ustalanej dwa dni przed dniem, w którym stopa bazowa ma obowiązywać, o godz. 11 czasu londyńskiego i ogłaszanej na stronach informacyjnych R.. W przypadku braku notowań stawki LIBOR 6M dla danego dnia, do wyliczenia stopy procentowej stosuje się notowania z dnia poprzedzającego, w którym było prowadzone notowanie stawki LIBOR 6M. Stopę bazową zaokrągla się zgodnie z zasadami matematycznymi do dwóch miejsc po przecinku (§ 2 ust. 5).

Bank zobowiązuje się do uruchomienia kredytu w 2 transzach, w drodze przelewu środków (§ 3 ust 1 zd. 1). Kredyt wypłacany jest w złotych polskich przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości wypłacanej kwoty (transzy) na (...) według kursu kupna walut dla (...) ustalonego przez Bank i obowiązującego w Banku w dniu wypłaty środków (**§ 3 ust 2**).

Kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty udzielonego kredytu w 234 równych ratach kapitałowo-odsetkowych w terminie do 5 dnia każdego miesiąca począwszy od miesiąca, w którym kredyt został wypłacony w całości, pod warunkiem, że okres między wpłatą kredytu a deklarowanym dniem spłaty jest dłuższy niż 15 dni. W przypadku gdy okres ten jest Kredytobiorca rozpoczyna spłatę kredytu od 5 dnia miesiąca następnego. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych zostanie określona w "Harmonogramie spłat", o którym mowa w § 2 ust. 2 niniejszej Umowy (§ 5 ust. 1). Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych zostanie ustalona po przeliczeniu kwoty wypłaconego kredytu na (...), stosownie do postanowień niniejszej Umowy (§ 5 ust. 3). Raty kredytu wraz z należnymi odsetkami płatne są w złotych, w kwocie stanowiącej równowartość (...), na rachunek kredytu (...) (§ 5 ust. 4). Jako datę spłaty raty kredytu przyjmuje się datę wpływu środków na rachunek kredytu. Kwota wpłaty raty w złotych przeliczana jest na (...) kursu sprzedaży obowiązującego w NBP na dzień przed datą wpływu środków do Banku (**§ 5 ust. 5**).

W celu zabezpieczenia wierzytelności Banku z tytułu udzielonego kredytu ustanawia się prawne formy zabezpieczenia spłaty kredytu, m.in. hipotekę kaucyjną do wysokości 290.239,26 PLN na nieruchomości położonej w P., ul. (...), numer działki (...),

Do spraw nieuregulowanych Umową znajdują zastosowanie postanowienia Regulaminu udzielania Kredytów/ pożyczek hipotecznych przez (...) Bank S.A., który stanowi integralną część Umowy oraz przepisy Prawa Bankowego i Kodeksu Cywilnego (§13 ust 3 umowy).

Zgodnie z tym Regulaminem spłaty rat kredytu/pożyczki dokonane przez Kredytobiorcę/Pożyczkobiorcę bez powiadomienia Banku co do celu przeznaczenia wpłaty przed terminami wymagalności wynikającymi z umowy kredytowej/pożyczki przechowywane będą na nieoprocentowanych rachunkach Banku. W przypadku kredytu/pożyczki nominowanych przeliczenie dokonanej ponadplanowej wpłaty na walutę kredytu/pożyczki nastąpi w dniu wpływu środków do Banku wg kursu sprzedaży waluty obowiązującego w NBP na dzień przed datą wpływu środków do Banku (**§ 9 ust. 3** regulaminu)

/dowód: umowa kredytu hipotecznego nominowanego do (...) k.40-42, regulamin k.35-39/

Kredyt został wypłacony w dwóch transzach: w dniu 28 lipca 2006 r. w kwocie 100.119,63 PLN wg kursu 1 CHF = 2,432000 PLN oraz w dniu 2 stycznia 2007 w kwocie 45.000 PLN wg kursu 1 CHF = 2,322000 PLN.

/dowód: zaświadczenie wystawione przez bank z dnia 27.07.2021 r k.39-39v/

Aneks z dnia 23.04.2020 r. strony dokonały zawieszenia spłaty części rat, a także wprowadziły nowy harmonogram spłaty kredytu.

/dowód: aneks do umowy k.43/

We wniosku kredytowym z dnia 3 lipca 2006 r. powodowie wnieśli o przyznanie kredytu w wysokości 143.900,63 PLN w walucie (...), a wraz z prowizjami i opłatami w wysokości 147.348,58 PLN.

Wraz z wnioskiem powódka M. L. (2) podpisała oświadczenie, zgodnie z którym po zapoznaniu się z ofertą banku zdecydowała się na wybór oferty kredytu/ pożyczki hipotecznej nominowanej w walucie obcej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu hipotecznego oraz wzrost wartości całego zadłużenia. Zgodnie z tym oświadczeniem została poinformowana o jednoczesnym ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej polegającej na tym, że w wyniku niekorzystnej zmiany stopy procentowej może ulec zwiększeniu comiesięczna rata spłaty kredytu/pożyczki oraz wartość całego zaciągniętego zobowiązania. Powódka oświadczyła, że jest świadoma ponoszenia obu rodzajów ryzyk związanych z wybranym produktem kredytowym.

/dowód: wniosek kredytowy k.64-65, oświadczenia k.168/

Kredyt zawarty z pozwanym bankiem był pierwszym kredytem powodów z wykorzystaniem waluty obcej.

Wiedzę o ofercie pozwanego banku powód M. L. (1) uzyskał od pośrednika kredytowego. Po rozmowie z nim udał się bezpośrednio do placówki banku. Przed podpisaniem umowy powód odbył jedno spotkanie, na którym uzyskał od pracownika banku informację w zakresie formalności, jakie powodowie muszą wypełnić celem uzyskania kredytu. Na następnym spotkaniu, w obecności obojga powodów, doszło do podpisania umowy. Powodowie nie byli informowani, że mogą negocjować warunki umowy.

Pracownik banku powiedział powodom, że przy kredycie w złotych musieliby zapłacić prowizję od udzielenia kredytu, odsetki byłyby wyższe, a ich zdolność kredytowa niższa w porównaniu do kredytu z wykorzystaniem waluty obcej. Powodowie nie byli informowani przez pracownika banku o wpływie zmiany kursu franka na zmianę wysokości raty i salda zadłużenia. Nie został im przedstawiony historyczny kurs franka z wcześniejszych lat. Powodom zostało wyjaśnione, że waluta franka jest konieczna do wzrostu ich zdolności kredytowej oraz obniżenia prowizji i korzystniejszego oprocentowania. Powodowie w chwili podpisywania umowy nie posiadali wiedzy o tym, że wypłata i spłata kredytu będzie odbywać się po różnych kursach.

W momencie podpisania umowy powód M. L. (1) prowadził działalność gospodarczą. Działalność ta była wykonywana pod innym adresem niż finansowana z kredytu nieruchomości. Powód używa jednak adresu zamieszkania do celów administracyjnych działalności.

Powódka w chwili zawierania umowy kredytu prowadziła działalność w postaci sklepu z odzieżą używaną, potem kwiaciarni. (...) te były wykonywane pod innym adresem.

Powodowie nadal zamieszkują na nieruchomości sfinansowanej z kredytu.

Kredyt wypłacony był w złotych. Raz na pół roku powodowie otrzymują od banku harmonogram spłaty kredytu we frankach.

Powodowie spłacają kredyt do dnia dzisiejszego. Obecnie rata wynosi ich ok. 1.500 zł miesięcznie, na początku umowy wynosiła ok. 700 zł miesięcznie. Powodom pozostało do spłaty jeszcze ponad 70.585,13 zł.

/dowód: zeznania powoda M. L. (1) protokół k.90v-92, zeznania powódki M. L. (2) protokół k.92/

Pismem z dnia 25.08.2021 r. powodowie złożyli reklamację dotyczącą przedmiotowej umowy kredytu. Powodowie zakwestionowali ważność umowy oraz wezwali pozwanego bank do zapłaty nienależnych świadczeń, w tym w przypadku uznania nieważności całej umowy kwoty w wysokości 179.000,74 zł w terminie 30 dni od doręczenia pisma.

W odpowiedzi, pismem z dnia 01.09.2021 r. pozwany bank poinformował powodów, że reklamacja została rozpatrzona negatywnie.

/dowód: reklamacja k.30-32v, odpowiedź banku na reklamację k.33-35/

W okresie od 29.08.2006 r. do 23.06.2021 r. powodowie spłacili tytułem kapitału i odsetek kwotę 179.000,74 zł.

/dowód: spłaty zarejestrowane przez bank z dnia 27.07.2021 r. k.27-29v, wyliczenia powodów k.25-26v/

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o wyżej wskazane dowody. Sąd dokonał ustaleń faktycznych w oparciu o treść dokumentów bankowych, które nie były w toku postępowania kwestionowane przez strony, jak również brak było podstaw do podważania ich prawdziwości oraz treści. Postanowienia umowy kredytowej łączącej strony były niesporne w sprawie. Legitymacja bierna pozwanego również nie budziła w ocenie Sądu wątpliwości.

Sąd za wiarygodne uznał zeznania powodów bowiem korespondowały ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, były logiczne i konsekwentne, nie zawierały sprzeczności podważających ich wiarygodność.

Sąd pominął wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości finansowej na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 3 kpc, uznając, że jest on nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy oraz nieprzydatny do wykazania wysokości rat kredytowych oraz nadwyżki uiszczonych kwot. Ustalając wysokość zobowiązania, Sąd przyjął wyliczenia powodów na podstawie dokumentów wystawionych przez pozwanego, których wiarygodności pozwany nie kwestionował. Pozwany w zakresie wyliczeń nie przedstawił też żadnej merytorycznej argumentacji podważającej ich rzetelność, a tym samym uzasadniającej dokonanie innych niż powodowie wyliczeń. Wobec zasadności powództwa głównego postępowanie dowodowe obejmowało ustalenie kwoty nienależnie pobranego świadczenia przez bank od powodów, zbędnym zatem był ten dowód również w zakresie ustalenia nadwyżki pobranych przez pozwanego kwot.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie co do roszczenia głównego o zapłatę i ustalenie. Powództwo o ustalenie zasługiwało na uwzględnienie w całości, natomiast powództwo o zapłatę z uwagi na częściowo skutecznie podniesiony przez pozwanego bank zarzut potrącenia należało uwzględnić jedynie w części. Taki stan rzeczy czynił bezprzedmiotowym odwołanie się do roszczenia ewentualnego, albowiem z uwagi na jego charakter Sąd przystępuje do jego rozpoznania wyłącznie w przypadku nie uwzględnienia roszczenia głównego.

I. Powództwo o ustalenie

Określone przez powodów żądanie ustalenia nieważności umowy znajduje swą podstawę prawną w treści art. 189 kpc, zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

1. *interes prawny*

Zdaniem Sądu, powodom przysługuje interes prawny w dochodzeniu ustalenia nieważności umowy. Rozstrzygnięcie pozwoli powodom uniknąć ewentualnych sporów w przyszłości w zakresie wysokości świadczenia pieniężnego należnego pozwanemu bankowi. Umowa z dnia 21.07.2006 r. została zawarta na okres 240 miesięcy, tj. 20 lat i obecnie strony są nadal związane umową. Dopóki strony wiąże umowa, powodowie nie mogą domagać się rozliczenia umowy, bowiem żądania te zaktualizują się w przypadku ustalenia, że zaskarżone postanowienie umowne nie wiąże stron. Bez rozstrzygnięcia na przyszłość o zasadach rozliczenia kredytu, nie istnieje możliwość definitywnego zakończenia sporu. Rozstrzygnięcie roszczenia o ustalenie nieważności umowy zniesie stan niepewności strony powodowej w zakresie wysokości rat i sposobu ich rozliczania.

Sama możliwość wytoczenia powództwa o świadczenie nie wyczerpuje interesu prawnego w żądaniu ustalenia. Zakresem res iudicata objęta jest sentencja wyroku, zaś przesłankowe ustalenie nieważności umowy i zasądzenie na tej podstawie kwot nienależnie wypłaconego świadczenia, nie będzie zawierało ww. rozstrzygnięcia w sentencji. Może więc dojść do sytuacji, w której pozwany będzie zobligowany do zwrotu kwot rat, ale nadal będzie domagać się kolejnych rat kredytu na przyszłość, zaś powodowie będą zmuszeni bronić się kolejnym powództwem tym razem o ustalenie, bądź w sytuacji wypowiedzenia umowy – powództwem przeciwegzekucyjnym.

Ponadto kwestia ustalenia nieważności umowy będzie miała wpływ na roszczenie o wykreślenie hipoteki zabezpieczającej. Hipoteka wygasa na skutek wygaśnięcia wierzytelności (art. 94 ustawy o księgach wieczystych i hipotece), zatem dopiero ustalenie nieważności umowy kredytu spowoduje możliwość wykreślenia hipoteki z księgi wieczystej.

W konsekwencji należy przejść do oceny ważności zawartej przez powodów z pozwanym bankiem umowy kredytu.

2. ocena nieważności umowy

W zakresie roszczenia o stwierdzenie nieważności umowy kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej podstawowe znaczenie ma art. 58 kc. Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (art. 58 § 1 kc). Nieważna jest również czynność sprzeczna z zasadami współzycia społecznego (art. 58 § 2 kc). Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § 3 kc).

Oceniając ważność czynności prawnej nie można przypisywać dominującego znaczenia ani okolicznościom poprzedzającym zawarcie umowy, ani sposobowi jej wykonania. O ważności umowy orzeka się oceniając jej treść i cel z daty zawarcia umowy, a nie sposób jej faktycznego wykonania.

Uznanie umowy kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej za nieważną w całości wymaga ustalenia, że umowa taka jest sprzeczna z ustawą, ma na celu obejście ustawy, ewentualnie jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Tylko takie ustalenie umożliwi uznanie całej konstrukcji umowy kredytowej, w szczególności charakterystycznego dla tej konstrukcji elementu waloryzacji, za nieważną. Koniecznym będzie tu zatem rozważenie, czy sama konstrukcja umowy kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej jest sprzeczna przede wszystkim z przepisami prawa bankowego i ewentualnie z regulacją ustawową wprowadzającą zasadę swobody umów.

Z kolei w zakresie roszczenia opartego na abuzywności poszczególnych postanowień zawartych w łączącej strony umowie kredytowej istotnymi są przepisy art. 385¹ kc. Przy stwierdzeniu abuzywności niektórych postanowień

umownych umowa nadal może wiązać strony w pozostałym zakresie albo – o ile po stwierdzeniu abuzywności tych postanowień nie da się wykonać – umowa może być również uznana za nieważną.

2.1. nieważności umowy kredytu z uwagi na konstrukcję tej umowy

W pierwszej kolejności Sąd dokonał oceny nieważności umowy kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej z uwagi na konstrukcję tej umowy.

Umowa kredytu hipotecznego zawarta przez powodów i poprzednika prawnego pozwanego obejmowała kwotę w PLN, która została przeliczona na (...), a następnie ponownie na PLN.

Zawarta przez strony umowa kredytu hipotecznego stanowi umowę kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej. Bank wydaje kredytobiorcy określoną sumę kredytową w złotych, przy czym jej wysokość jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty w dniu wydania (indeksowanie do waluty obcej po cenie kupna). Ustalenie takie następuje też w celu określenia wysokości rat kredytowych, do których kredytobiorca będzie zobowiązany w okresie trwania stosunku kredytowego. W dniu płatności konkretnych rat taka rata jest przeliczana zgodnie z umową na złote stosownie do kursu danej waluty, tj. po kursie jej sprzedaży kontrahentowi banku. W istocie przedmiotowy kredyt został zatem udzielony powodom w złotych polskich, a był jedynie indeksowany do kursu waluty obcej.

Zgodnie z art. 353 § 1 kc zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić. Stosownie zaś do art. 353¹ kc, strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Przepis ten stanowi o naczelnej zasadzie prawa zobowiązań - zasadzie swobody umów.

Zgodnie z treścią art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy kredytowej przez strony (tj. Dz.U. z 2002 r., Nr 72 poz. 665 z późn. zm.) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu (ust.1). Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (ust. 2).

Warunkiem powstania ważnego zobowiązania, którego treścią jest obowiązek spełnienia świadczenia przez dłużnika na rzecz wierzyciela, jest dokładne określenie treści tego świadczenia albo przesłanek pozwalających na jego dokładne określenie. A zatem umowa o kredyt powinna w szczególności określać obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu, a co za tym idzie wysokość rat, w których kredyt ma być spłacony.

Świadczenie musi być oznaczone, gdyż oznaczenie świadczenia w połączeniu z oznaczeniem sposobu zachowania się dłużnika pozwala na ustalenie treści stosunku zobowiązaniowego. Jeśli świadczenie nie zostanie oznaczone, nie można mówić o istnieniu zobowiązania ze względu na brak istotnego elementu stosunku zobowiązaniowego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 1 kwietnia 2011 roku, III CSK 206/10). Jeżeli brakujące essentialia negotii uzupełnił w umowie sam bank, to składając swoje oświadczenie woli, kredytobiorcy nie objęli nim tych istotnych postanowień umowy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2003 roku, III CZP 82/02).

W przedmiotowej umowie została określona wyłącznie kwota uruchomienia kredytu, tj. zobowiązanie banku do wypłaty określonej kwoty wyrażonej w PLN. Nie zostały natomiast określone świadczenia powodów. Wysokość świadczenia kredytobiorców została bowiem określona w ten sposób, że kwotę kredytu przeliczano najpierw ze złotych

na franki szwajcarskie, po kursie wskazanym przez bank, uzyskując równowartość kredytu wyrażoną w walucie obcej. Następnie w celu określenia każdej kolejnej raty przeliczano wskazywaną przez bank kwotę w (...) na złotówki, przy czym bank stosował kurs sprzedaży NBP. Kredytodawca mógł zatem dwukrotnie wpłynąć na wysokość świadczenia kredytobiorcy. Pierwszy raz przy wypłacie kredytu (w dniu 28 lipca 2006 r. i 2 stycznia 2007 r.) przeliczając kwotę udzielonego kredytu na (...) po przyjętym przez siebie kursie, zaś drugi przy ustalaniu wysokości poszczególnych rat. Skoro zatem wypłaty transz były dokonywane w późniejszym terminie niż dzień zawarcia umowy, to na datę zawarcia umowy wysokość kredytu wyrażona w (...) nie była znana.

Umowa nie precyzowała, w jaki sposób bank będzie ustalał kurs kupna w tabeli, która miała mieć zastosowanie do wypłaty transz, zaś w zakresie kursu sprzedaży mającego zastosowanie do spłaty było odwołanie do kursu NBP. Pomimo odwołania do kursu sprzedaży obowiązującej w NBP na dzień przed datą wpływu środków do banku, operacja pozwanego dokonywana była w momencie uiszczenia przez powodów i zaksięgowania przez pozwanego poszczególnych rat na jego koncie. Tą czynnością mimo stosowania kursu NBP pozwany dokonywał swoistego ponownego przeliczenia i korekty wysokości danej raty. Tym samym uznać należy, że żadne ograniczenia w swobodzie dowolnego kształtowania kursu zarówno kupna jak i sprzedaży przez pozwanego nie wynikały z przedmiotowej umowy. W konsekwencji uznać należy, że w ramach łączącej strony postępowania umowy kredytu kurs waluty obcej przyjętej do rozliczeń między stronami zależny był tylko i wyłącznie od przyjętych przez pozwanego niejasnych, mało skonkretyzowanych i mało precyzyjnych procedur i kształtowany był w sposób całkowicie dowolny i zależny tylko od pozwanego i przyjętych przez niego kryteriów i zasad, które w każdej chwili mogły być w sposób całkowicie dowolny zmienione. Powodowie natomiast nie mieli na ten proces żadnego wpływu jak też nie byli w stanie od samego początku określić i przewidzieć swojego całkowitego i finalnego zobowiązania wobec banku.

Brak określenia świadczenia powodów wynikał z pozostawienia bankowi swobody w określaniu kursów waluty, co uniemożliwiało wyliczenie wysokości każdej z rat. Umowa stron jest dotknięta brakiem sprecyzowania treści świadczenia kredytobiorcy, a tym samym treści stosunku zobowiązaniowego.

Ponadto zwrócić należy uwagę, iż umowne klauzule waloryzacyjne (art. 358¹ § 2 kc) zabezpieczają przed ryzykiem znaczącej zmiany siły nabywczej pieniądza prowadzącej do pokrzywdzenia jednej ze stron stosunku obligacyjnego. Miernik wartości powinien być przy tym takiego rodzaju, aby w odniesieniu do stanu gospodarki pozwalał utrzymać wartość kwoty kredytu, która pozostaje do spłaty na realnym poziomie. Instytucja indeksacji walutowej w umowie kredytu bankowego służyć ma przede wszystkim utrzymywaniu wartości świadczeń w czasie, gdyż kredyt to zwykle umowa długoterminowa. Jednakże indeksowanie kredytu złotowego do waluty, która zmienia kurs w oderwaniu od realnego stanu polskiej gospodarki, spełnia funkcje, jakim ma służyć waloryzacja umowna. W latach poprzedzających zawarcie umowy oraz po jej podpisaniu, relacje franka szwajcarskiego do złotego odrywały się od realnych zmian w polskiej gospodarce. W czasie, kiedy waluta (...) zdrożała w relacji do złotówki dwukrotnie, żadnego porównywalnego wzrostu cen nie odnotowano na polskim rynku nieruchomości, wysokości cen innych produktów, płac, czy innego wskaźnika krajowej gospodarki. Indeksacja w wersji zastosowanej w przedmiotowej umowie nie spełniała zatem swojej podstawowej funkcji, a jej instrumentalne użycie nie zmierza do realizacji celu, któremu ta instytucja ma służyć.

Dostrzec należy także, iż co do zasady bank może czerpać zysk z umowy kredytu wyłącznie w postaci odsetek oraz prowizji. W oparciu o przedmiotową umowę bank zastrzegł na swoją rzecz dodatkowy zysk w postaci marży na kursie, który uzyskiwał poprzez dokonywanie przeliczeń waluty w oparciu o dowolnie ustalany przez siebie banku kurs waluty.

A zatem przedmiotowa umowa jest sprzeczna z art. 353¹ kc i art. 69 prawa bankowego z uwagi na dwie jej istotne wady prawne. Po pierwsze w umowie brak było określenia wysokości świadczenia, do spełniania którego zobowiązany był kredytobiorca, nie określono kwot rat, w których miał być spłacany kredyt, ani obiektywnego i weryfikowalnego sposobu ich ustalenia. Po drugie zastosowany w umowie sposób indeksacji powodował, że kredytobiorca mógł być i był zobowiązany do zwrócenia bankowi kwoty innej niż kwota przekazanego mu wcześniej kredytu. W konsekwencji umowa ta jest nieważna na podstawie art. 58 kc.

Powyższego nie sanują późniejsze czynności faktyczne i prawne, a wszelkie czynności dokonywane po zawarciu umowy powinny podlegać rozliczeniu na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Wejście w życie ustawy antyspreadowej (tj. ustawy z dnia 29 lipca 2011 roku – o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr 165, poz. 984) nie spowodowało, że zamieszczone w umowie kredytowej klauzule waloryzacyjne, nieokreślające szczegółowo sposobu ustalania kursu waluty waloryzacji, przestały być abuzywne (por. uchwała Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 roku, sygn. akt V CSK 382/18, wyrok Sąd Apelacyjny w Białymstoku z 14 grudnia 2017 roku, sygn. akt I ACa 447/17). Przedmiotowa umowa była przez wiele lat wykonywana przez powodów, jednakże nie stanowiło to przeszkody do badania jej ważności i ostatecznie ustalenia, że była ona nieważna. Ograniczenia swobody umów obowiązują z mocy prawa i faktycznie nie wywołują skutku prawnego, jeśli żadna ze stron umowy jej nie zakwestionuje. W konsekwencji umowa sprzeczna z ustawą może zostać zawarta i być wykonywana, dopóki żadna ze stron nie wystąpi do sądu o stwierdzenie nieważności tej umowy ze względu na naruszenie art. 353¹ kc.

Niezależnie od powyższych rozważań Sąd odniósł się także do abuzywności klauzul waloryzacyjnych, znajdujących się w zawartej przez strony umowie kredytu.

2.2. nieważności umowy kredytu z uwagi na klauzule niedozwolone

Sąd poddał ocenie klauzule umowne zawarte § 2 ust. 1 zd.1, § 3 ust. 2, § 5 ust. 5, § 11 ust. 4 umowy oraz § 9 ust. 3 regulaminu dotyczących klauzuli indeksującej świadczeń stron dwoma miernikami wartości określanymi dowolnie przez pozwanego pod kątem spełnienia przesłanek z art. 385¹ kc i wywodzonych z tego skutków.

W zakresie ochrony praw konsumenta przed naruszeniami słuszności kontraktowej istnieją przepisy szczególne (w tym art. 385¹ - 385³ kc) wprowadzające instrument wzmożonej względem zasad ogólnych kontroli treści postanowień narzuconych przez przedsiębiorcę pod kątem poszanowania interesów konsumentów, a także szczególną sankcję mającą niwelować niekorzystne skutki zastosowania klauzul abuzywnych. Przepisy dotyczące nieuczciwych postanowień umownych stanowią implementację do krajowego systemu prawnego Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz.UE.L 1993 Nr 95, str. 29) należy zatem odwołać się do znacznego dorobku orzeczniczego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Kluczowa w tym zakresie jest wykładnia art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13, który nakłada na Państwa Członkowskie obowiązek zapewnienia, że nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków.

Zgodnie z art. 385¹ § 1-4 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanej konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (§ 4). W większości analogiczne przesłanki uznania postanowień umownych za niedozwolone przewidują też przepisy art. 3 ust. 1 i 4 ust. 1 i 2 dyrektywy 93/13/EWG.

Najistotniejsze w ocenie klauzuli waloryzacyjnej jest wykazanie, czy rażąco narusza ona interesy konsumenta. Trzeba mieć przy tym na uwadze, że jest to jedyna przesłanka, której sformułowanie różni się w prawie krajowym i prawie wspólnotowym. Zgodnie bowiem z przepisem art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG warunki umowy, uznaje się za nieuczciwe, jeśli powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. Nie ma wątpliwości, że ścisła interpretacja przesłanki określonej w prawie polskim byłaby niezgodna z dyrektywą, dlatego konieczne jest uwzględnienie w rozszerzającej wykładni pojęcia „rażące naruszenie

interesów konsumenta”, tak by objęło ono sytuację „znaczącej nierównowagi praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta”.

Dla oceny abuzywności miarodajny nie jest sposób wykonywania umowy (sposób faktycznego wykorzystywania ocenianego postanowienia). Oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 kc), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (tak uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17).

W niniejszej sprawie powodowie, podpisując przedmiotową umowę kredytu, działali jako konsumenci. Zgodnie bowiem z treścią art. 22¹ kc za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Powodowie zawarli umowę, chcąc skonsolidować wcześniejsze zadłużenie na cele mieszkaniowe oraz sfinansować remont. Umowa nie była bezpośrednio związana z ich działalnością gospodarczą ani zawodową.

Kwestionowane klauzule nie podlegały indywidualnym uzgodnieniom ze stroną powodową w jakimkolwiek zakresie. Pozwany bank, na którym spoczywał obowiązek wykazania, że postanowienia przedmiotowej umowy kredytowej dotyczące wypłaty oraz spłaty kredytu przy wykorzystaniu przeliczenia waluty obcej, także w zakresie w jakim odsyłały do sporządzonych przez niego Tabel kursów, były przedmiotem indywidualnych uzgodnień pomiędzy stronami, obowiązki temu w żaden sposób nie sprostał. Kluczowe jest natomiast, że umowę zawarto z wykorzystaniem wzorca umownego wykreowanego przez bank, zaś kwestionowane klauzule stanowiły jej integralny i nie zmodyfikowany w żaden sposób element. Taki sposób zawierania umowy wyklucza możliwość indywidualnego wpływania przez konsumenta na treść powstałego stosunku prawnego, poza ustaleniem kwoty kredytu, ewentualnie wysokości oprocentowania, marży czy prowizji. Zaznaczyć bowiem należy, iż wpływ konsumenta musi mieć bowiem charakter realny i rzeczywiście zostać mu zaoferowany, a nie polegać na teoretycznej możliwości wystąpienia z wnioskiem o zmianę określonych postanowień umowy. Pozwany nie wykazał zresztą, aby powodom zaoferowano możliwość negocjowania postanowień umowy kreujących mechanizm indeksacji kredytu do (...). W ocenie Sądu indywidualnym uzgodnieniem umowy nie jest również to, że po zapoznaniu się z ofertą banku, zaproponowaniu przez przedstawiciela banku kredytu frankowego, konsumenci złożyli wnioski o udzielenie konkretnego rodzaju kredytu. Zdolność kredytowa przy kredycie złotówkowym nie zmienia powyższej oceny. Indywidualnym uzgadnianiem postanowień umowy nie jest też akceptacja propozycji banku zawarcia takiej umowy, przyjęcie oferty nie oznacza realnej możliwości, wpływu na kształt postanowień umowy przygotowanych na wzorcu przez bank. Brak indywidualnych uzgodnień wynika z wiarygodnych zeznań powódki.

2.2.1. klauzule indeksacyjne

Postanowienia dotyczące indeksacji kredytu – zarówno dotyczące sposobu przeliczenia kwoty kredytu na franki przy wypłacie kredytu, jak też zadłużenia wyrażonego we frankach na złotówki podczas spłaty poszczególnych rat – określają świadczenia główne stron. Dotyczą bowiem one bezpośrednio sposobu określenia kwoty wykorzystanego i spłacanego kredytu, a zatem elementów należących zgodnie z treścią art. 69 ustawy prawo bankowe do essentialia negotii umowy kredytu.

Postanowienia określające główne świadczenia stron nie podlegają ocenie nieuczciwego charakteru wyłącznie w przypadku, gdy na podstawie badania indywidualnego możliwe jest uznanie, że zostały sformułowane przez przedsiębiorcę prostym i zrozumiałym językiem. Powyższe oznacza, że umowa winna przedstawiać w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się dane postanowienie, a także, w zależności od przypadku, związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych postanowieniach, tak by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne (tak np. wyrok (...) z dnia 20 września 2017 r., w sprawie C-186/16, pkt 43 i 44).

W orzecznictwie krajowym przyjmuje się, że klauzule waloryzacyjne zawierające odniesienie do tabel kursowych banku, których treść ten bank miał sam ustalać wedle przyjętych przez siebie metod, nie określają wysokości

świadczenia pieniężnego obciążającego powodów w sposób jednoznaczny i precyzyjny (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r. III CSK 159/17 oraz z dnia 9 maja 2019 r. I CSK 242/18).

Klauzula waloryzacyjna przy wypłacie kredytu zawarta jest w § 2 ust. 1 i § 3 ust. 2 umowy, stosownie do których kredyt jest indeksowany do (...) po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna (...) według tabeli kursów obowiązującej w pozwanym banku w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.

W momencie wypłaty kwoty zadłużenia kredyt przeliczany jest po aktualnym kursie na daną walutę obcą. Nie wiadomo, jakie będzie ostateczne zadłużenie, ponieważ kwota kredytu jest uzależniona od kursu waluty. Zadłużenie jest zależne od kursu w dniu wypłaty kredytu lub poszczególnych transz kredytowych.

Kwestionowane klauzule przy wypłacie nie zawierają określenia konkretnego mechanizmu waloryzacji kwoty wypłaconej w PLN do waluty waloryzacji (...). Z umowy nie wynikało, aby kurs waluty wpisywany do tabeli kursów obowiązującej w banku w dniu przeliczania całej kwoty kredytu z (...) musiał przybrać wartość rynkową albo jakąkolwiek wartość możliwą do ustalenia i przewidzenia przez drugą stronę umowy. W konsekwencji uznać należało, że umowa kredytu nie przedstawiała działań mechanizmu wymiany waluty obcej, tak aby kredytobiorcy byli w stanie samodzielnie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla nich z umowy konsekwencje ekonomiczne. Treść powołanych wyżej postanowień umowy, zawierająca wyłącznie odwołanie się do tabeli jednostronnie tworzonej przez bank, nie wyjaśnia, w jaki sposób będzie kształtowana owa tabela, w szczególności na jakich danych ekonomicznych bank będzie się opierał, z jakiego źródła będą czerpane owe dane i na podstawie jakich przesłanek bank będzie dokonywał korekt uzyskanych danych (na jakich zasadach kształtowany będzie spread). Tego rodzaju informacje nie zostały zawarte również w innych punktach umowy. Z tej przyczyny – uwzględniając wymagania odnośnie do rozumienia pojęcia określenia głównego przedmiotu umowy w sposób jednoznaczny należy uznać, że analizowane postanowienia umowne, choć określają główne świadczenia stron, nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, co otwiera drogę do kontroli ich abuzywności.

Klauzula waloryzacyjna w zakresie spłaty kredytu zawarta jest w § 5 ust. 5, § 11 ust. 4 umowy i § 9 ust. 3 regulaminu, zgodnie z którym spłata kwoty kredytu następuje z zastosowaniem kursu sprzedaży (...) według tabeli kursów NBP.

Kwestionowane klauzule w zakresie spłaty kredytu nie przedstawiają metody obliczenia faktycznej raty kredytu, a mający zastosowany kurs wymiany waluty nie został określony przejrzysto, w szczególności z uwagi na brak określenia zarówno w umowie jak i regulaminie kanału publikacji kursu. W tej sytuacji nie sposób uznać, by przeciętny konsument, częstokroć nie mający wcześniej do czynienia ze zobowiązaniami z wykorzystaniem kursu walut, mógł oszacować wysokość rat spłaty kredytu.

W ocenie Sądu zakwestionowane w sprawie niniejszej klauzule indeksacyjne w zakresie wypłaty i spłaty kredytu nie mogą zostać uznane za jednoznacznie sformułowane w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 kc, skoro na ich podstawie powodowie nie byli w stanie oszacować kwot, jakie w przyszłości będą zobowiązani świadczyć na rzecz banku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18) i nie mogli zorientować się, w jakiej dokładnie sytuacji prawnej znajdują się na skutek zawarcia umowy i jakie potencjalne konsekwencje dla ich zobowiązań finansowych powstaną na gruncie przedmiotowych postanowień umownych.

2.2.2. niedozwolony charakter klauzul indeksacyjnych

Dyrektywa 93/13 wymaga, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne (por. wyrok (...) z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C-26/13). Wyżej analizowane postanowienia umowy określając sposób ustalania kursu waluty przy wypłacie, przewidują wyłącznie, że będzie się to odbywało według tabeli stosowanej przez bank. Postanowienie umowy, w którym bankowi przyznano uprawnienie do jednostronnego regulowania wysokości świadczenia powodów waloryzowanego kursem (...) poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursu franka szwajcarskiego oraz

wysokości tzw. spreadu (różnica między kursem sprzedaży i zakupu waluty obcej) przy pozbawieniu konsumenta jakiegokolwiek wpływu i bez wskazania w umowie sposobu ustalania kursu waluty kupna, rażąco narusza interesy konsumenta i jest sprzeczne z dobrymi obyczajami. Klauzule te kształtują stosunek prawny łączący pozwanego z klientami w sposób naruszający równowagę kontraktową – zapewniający niedozwoloną przewagę profesjonalście, wykorzystującemu swoją pozycję kredytodawcy jako podmiotu silniejszego. Innymi słowy, zapewniając pozwanemu możliwość dowolnego kształtowania kursu waluty, naruszają w sposób rażąco interesy konsumenta

Działanie banku było również sprzeczne z dobrymi obyczajami, gdyż polegało na zatajeniu przed konsumentem istotnych informacji, dostępnych dla banku, które pozwoliłyby konsumentowi na podjęcie świadomej i rozważnej decyzji, na nieprzedstawieniu rzetelnych symulacji wykazujących wpływ wzrostu kursu franka na wysokość zobowiązań powoda i realny koszt kredytu. Bank nie zaproponował przy tym żadnych mechanizmów, które ograniczałyby ryzyko walutowe, uwzględniając słuszne interesy obu stron umowy. Bank wykorzystał swoją przewagę informacyjną a także zaufanie, jakim konsumenci w Polsce obdarzali w tamtym czasie banki. Przetawione w niniejszej sprawie dowody, w świetle twierdzeń strony powodowej, nie dają podstaw do ustalenia, że bank wykonał obowiązek informacyjny w tym zakresie w sposób, dający stronie powodowej pełne rozeznanie co do istoty transakcji. Nie chodzi bowiem tylko o ogólną wiedzę, że kursy walut zmieniają się, ale o uwidocznienie, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływających z umowy konsekwencji ekonomicznych, w tym przyjęcia przez kredytobiorcę ryzyka kursowego, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku dewaluacji waluty. Ponadto przedstawienie konsumentowi jakichkolwiek informacji musi się odbywać w warunkach umożliwiających spokojne, niezakłócone zapoznanie się z nimi oraz swobodne ich przeanalizowanie. Z pewnością nie spełnia tego wymogu oświadczenie o poinformowaniu i o świadomości ryzyka kursowego, podpisane notabene jedynie przez jednego z dwóch kredytobiorców, a nawet udzielenie ustnej informacji przez doradcę przy jednoczesnym zapewnieniu o stabilności kursu. W konsekwencji nie sposób wywieźć, że powodowie w sposób rzetelny zostali poinformowani o zasadach funkcjonowania kredytu i ryzyku kursowym.

W ocenie Sądu postanowienia w zakresie klauzul indeksacyjnych umowy kredytu należy uznać za abuzywne w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc, a konsekwencją tego jest działająca ex lege sankcja bezskuteczności. Klauzule te rażąco naruszają interesy strony powodowej jako konsumenta i w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami kształtuje jego obowiązki.

2.3. skutki stwierdzenia niedozwolonego charakteru warunków umowy

Z przepisów art. 385¹ § 2 kc jak i z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG wynika, że skutkiem zasadniczym uznania postanowienia za niedozwolone jest brak związania konsumenta tym postanowieniem, co oznacza, że nie wywołuje ono skutków prawnych od samego początku i z mocy samego prawa, obowiązkiem sądu jest uwzględnienie tego skutku z urzędu, zaś orzeczenie sądu stwierdzające abuzywność ma charakter wyłącznie deklaratoryjny. Dokonując rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie Sąd miał na uwadze stanowisko zaprezentowane w wyroku (...) z dnia 3.10.2019 r. wydanym w sprawie C-260/18, dotyczącym podobnego rodzaju umowy kredytu, co umowa stanowiąca przedmiot niniejszej sprawy.

W świetle wiążącej wykładni dokonanej przez (...) (wyrok z dnia 3 października 2019 r., C-260/18) uzupełnianie umowy przepisami dyspozytywnymi jest uzależnione od niemożności utrzymania umowy w mocy i zgody konsumenta na takie uzupełnienie. Powodowie takowej zgody nie wyrazili. Poza tym nie pozwala na to art. 56 kc odwołujący się do zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów, a w prawie polskim brak jakiegokolwiek innego nadającego się do zastosowania przepisu. W szczególności przepisem takim nie jest art. 358 kc oraz art. 354 kc.

Zdaniem Sądu dalsze wykonywanie przedmiotowej umowy po wyeliminowaniu z niej ww. niedozwolonych postanowień umownych spowodowałoby taką modyfikację umowy łączącej strony, że prowadziłoby to do zmiany charakteru prawnego umowy, w tym oznaczałoby wykładnię sprzeczną z art. 65 kc. Wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR (bądź stopy referencyjnej odwołującej się do rynku międzynarodowego, jak

w przedmiotowej umowie; stopa ta została później zastąpiona stawką LIBOR), jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy uznać ją za umowę o odmiennej istocie i charakterze, mimo iż nadal jest to tylko wariant umowy kredytu. Oznacza to, że po wyeliminowaniu tego rodzaju postanowień umownych utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co prowadzi do całkowitej nieważności umowy na podstawie art. 58 § 1 i 3 kc w zw. z art. 353¹ kc. Strony nie zawarłyby umowy kredytu złotowego oprocentowanego według stawki LIBOR (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 lipca 2020 r., VI ACa 32/19).

W miejsce postanowień uznanych za abuzywne nie wchodzi przepisy dyspozytywne, albowiem nie istnieją przepisy dyspozytywne wprost regulujące tę kwestię, a Sąd rozpoznający niniejszą sprawę, uznając postanowienia umowne za niedozwolone, nie posiada uprawnienia do ustalenia odmiennej treści praw i obowiązków stron umowy w tym zakresie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.09.21 r., I (...) 74/21). Sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego postanowienia umownego, aby nie wywierał on wiążących skutków wobec konsumenta, natomiast nie są uprawnione do nadawania mu nowej treści (por. wyroki (...) z dnia 15 marca 2012 r., C-453/10, z dnia 21 grudnia 2016 r., C- 154/15).

Sąd uznał, że umowa kredytowa będąca przedmiotem sporu jest nieważna w całości, o czym orzekł jak w pkt I wyroku.

II. Roszczenie o zapłatę

W związku z uznaniem, że przedmiotowa umowa była nieważna od samego początku stronie powodowej należy się zwrot wszystkich świadczeń spełnionych w jej wykonaniu, albowiem uiszczenie wszystkich świadczeń przez powódkę na rzecz pozwanego było bezpośrednio związane z realizacją nieważnej umowy. W ocenie Sądu konsekwencją nieważności umowy jest obowiązek zwrotu wszystkiego co strona pozwana otrzymała od strony powodowej.

Zgodnie z art. 405 kc kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Natomiast zgodnie z art. 410 § 1 i 2 kc przepis ten stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego, tj. takiego, w którym ten, kto je spełnił nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Dla aktualizacji roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia – poza wykazaniem jednej z kondykcji opisanych w art. 410 § 2 kc, wystarczające jest wykazanie samego przesunięcia majątkowego pomiędzy zubożonym (solvens) a wzbogaconym (accipiens) będącego następstwem spełnienia nienależnego świadczenia, gdyż ze swej istoty spełnienie tego świadczenia spełnia przesłankę zubożenia, zaś jego otrzymanie - kryteria wzbogacenia (tak też Sąd Najwyższy w wyrokach z 15 maja 2014 r., II CSK 517/13, LEX nr 1488794, z 29 listopada 2016 r., I CSK 798/15, LEX nr 2183475, zob. także wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, LEX nr 2771344). Bez znaczenia w sprawie pozostawało to, czy pozwany faktycznie rozporządził środkami finansowymi otrzymanymi w ramach spłat rat kredytu, choćby na pokrycie własnych zobowiązań i nie zachodzi w tym wypadku potrzeba ustalenia, czy wzbogaciło ono odbiorcę (accipiensa). Samo bowiem spełnienie świadczenia nienależnego jest źródłem roszczenia restytucyjnego.

Brak zastrzeżenia przez kredytobiorców zwrotu spełnianego świadczenia (rat kredytu) nie niweczył skuteczności roszczenia, gdyż jak wynika z art. 411 pkt 1 kc spełnienie świadczenia w wykonaniu nieważnej czynności prawnej rodzi obowiązek zwrotu, nawet jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie jest do tego zobowiązany. W niniejszej sprawie podstawą prawną świadczenia była nieważna czynność prawna, która nie stała się ważna mimo spełnienia świadczenia, a w takim wypadku wiedza spełniającego świadczenie, że nie był do świadczenia zobowiązany, nie zwalnia odbiorcy świadczenia do jego zwrotu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2018 r., I CSK 575/17, Legalis nr 1829409).

W sprawie nie znajduje również zastosowania wyłączenie z art. 411 pkt 2 kc (zasady współzycia społecznego), albowiem skutki stosowania przez bank niedozwolonych postanowień umownych nie mogą podlegać ochronie prawnej.

Świadczenie spełnione przez powódkę w następstwie nieważnej umowy kredytowej nie może być kwalifikowane jako czyniące zadość zasadom współżycia społecznego, skoro to właśnie zastosowanie przez bank wzorca umownego zawierającego klauzule abuzywne należało oceniać w kontekście naruszenia dobrych obyczajów.

W art. 410 § 2 kc w sposób enumeratywny wymieniono cztery sytuacje kreujące obowiązek zwrotu nienależnego świadczenia i komplementarne do niego roszczenie o jego zwrot. W sprawie znajduje zastosowanie teoria dwóch kondykcji, którą należy rozumieć jako konstruuującą po obu stronach nieważnej czynności prawnej niezależne roszczenia o zwrot spełnionego świadczenia. T. stanowisko należy już uznać za ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W szczególności należy odwołać się w tej mierze do uchwały Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r. (III CZP 11/20), w której wyjaśniono, że stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 kc w zw. z art. 405 kc), niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu, czy też uchwały z 7 maja 2021 r. (III CZP 6/21, której Sąd Najwyższy nadał moc zasady prawnej), w której wyjaśnił, że jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 kc), zastrzegając jednocześnie, że kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna.

Roszczenia stron mają charakter odrębny (niezależny), co oznacza, że nie ulegają automatycznie wzajemnej kompensacji i konsument może żądać zwrotu w całości spłaconych rat kredytu niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu. W konsekwencji kwota łączna, jaką powodowie spłacili stanowi świadczenie nienależne.

W okresie od 29.08.2006 r. do 23.06.2021 r. powodowie spłacili tytułem kapitału i odsetek kwotę 179.000,74 zł. Ponieważ podstawa prawna tego świadczenia odpadła, zostało ono spełnione nienależnie i podlega zwrotowi.

1. zarzut potrącenia

Pozwany podniósł zarzut potrącenia, który jest w istocie zarzutem ewentualnym, na wypadek uznania dochodzonej przez powodów wierzytelności. W judykaturze dopuszcza się złożenie ewentualnego zarzutu potrącenia, co nie jest tożsame z niedozwolonym złożeniem oświadczenia woli prawo kształtującego z zastrzeżeniem warunku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2011 r., II CSK 70/11). Podkreśla się, że jeżeli pozwany w toku postępowania dokonuje ewentualnego potrącenia swej wzajemnej wierzytelności, tj. potrąca ją tylko na wypadek gdyby objęta żądaniem pozwu wierzytelność, którą kwestionuje została uznana przez sąd za uzasadnioną, to jest dopuszczalne i nie stanowi zakazanego potrącenia pod warunkiem (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 1961 r., 4 CR 212/61). Nie ma przy tym przeszkód, aby analogicznie potraktować ewentualny zarzut zatrzymania.

Skutki skutecznie podniesionego zarzutu potrącenia można rozpatrywać w płaszczyźnie materialnoprawnej i procesowej. W płaszczyźnie materialnoprawnej zarzut potrącenia będzie prowadził do wzajemnego umorzenia wierzytelności powoda z wierzytelnością pozwanego. W płaszczyźnie procesowej zarzut potrącenia będzie prowadził do oddalenia powództwa. W niniejszej sprawie zarzut potrącenia pozwanego należy rozpatrywać na płaszczyźnie materialnoprawnej, bowiem pełnomocnik pozwanego dysponował pełnomocnictwem do składania oświadczeń materialnoprawnych, a oświadczenie o potrąceniu zostało doręczone powodom. Pozwany doręczył powodom odpis odpowiedzi na pozew zawierający materialnoprawne oświadczenie skierowane do powodów wraz z pełnomocnictwami.

Zgodnie z art. 498 § 1 kc, gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej (§ 2).

Przesłankami potrącenia są: wzajemność wierzytelności, jednorodność wierzytelności, wymagalność wierzytelności potrącającego, zaskarżalność wierzytelności potrącającego.

Skoro przedmiotowa umowa kredytu została uznana za nieważną spełnione przez powodów i pozwanego świadczenia stały się świadczeniami nienależnymi, a zatem strony przedmiotowej umowy winny zwrócić sobie to co świadczyły w wyniku uznanej za nieważną umowy kredytu. Samo spełnienie świadczenia nienależnego jest źródłem roszczenia zwrotnego przysługującego zubożonemu, a zatem oba świadczenie nienależne są już wymagalne.

Wobec tego więc, że strony tej sprawy są względem siebie dłużnikami i wierzycielami, przedmiotem wierzytelności są pieniądze, obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem, zgłoszony przez pozwanego zarzut potrącenia jest co do zasady słuszny.

W przypadku stwierdzenia nieważności umowy kredytu bankowi w ramach zarzutu potrącenia przysługuje żądanie zwrotu wypłaconego kapitału, jednakże brak jest podstaw dla uwzględnienia stanowiska, że bank mógłby domagać się od kredytobiorców wynagrodzenia za korzystanie z tego kapitału

Na gruncie przepisów polskiego prawa cywilnego nie ma przepisów przewidujących uprawnienie banku do żądania wynagrodzenia za korzystanie przez jego kontrahentów z kapitału na podstawie nieważnej umowy kredytowej. Skoro ustawodawca przewidział, że jedynym skutkiem nieważnej umowy jest ewentualny obowiązek zwrotu sobie przez strony tego, co strony w wykonaniu tej umowy sobie wzajemnie świadczyły, to niedopuszczalne jest kreowanie innych, dodatkowych roszczeń. W szczególności niedopuszczalne jest konstruowanie roszczeń, które miałyby niejako zastępować uprawnienia wynikające z umowy, która została uznana za nieważną, a tak właśnie byłoby, gdyby bank żądał od kredytobiorców oprócz zwrotu kapitału dodatkowo wynagrodzenia za korzystanie z tego kapitału. Załączona przez pozwanego do odpowiedzi na pozew płyta CD, mająca zawierać wyliczenia w zakresie potrącanego wynagrodzenia, nie zawiera plików możliwych do odczytania, dlatego też Sąd nie jest w stanie określić, jaki dokładnie pozwany zastosował miernik ustalenia tego wynagrodzenia. Niemniej uwzględnienie stanowiska pozwanego z pewnością doprowadziłoby w istocie do „reaktywacji” nieważnej umowy kredytowej stron w zakresie oprocentowania, co pozostawałoby w sprzeczności z koniecznością zaniechania jej stosowania, a tym samym także zapobieżeniem uzyskania przez kredytodawcę z tego tytułu korzyści. Nie sposób również pominąć stanowiska, że brak jest podstaw do tego, by kredytobiorca w ramach rozliczenia nieważnej umowy na podstawie przepisów o nienależnym świadczeniu „płacił za korzystanie z pieniędzy”. Roszczenie restytucyjne nie jest „czystym” zobowiązaniem pieniężnym i odsetki nie wchodzi tu w grę. Zobowiązania zwrotu świadczeń obu stron powstają i stają się wymagalne z momentem orzeczenia o nieważności umowy. Stanowisko to znajduje podstawę w przepisach o bezpodstawnym wzbogaceniu i nienależnym świadczeniu oraz ich prawidłowej wykładni (np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 20 lutego 2020, I ACa 635/19).

W konsekwencji zarzut ten należało uznać za skuteczny co do kwoty 143.900,63 zł tj. kwoty wypłaconego przez pozwanego kapitału.

Zarzut (materialnoprawne oświadczenie) pozwanego o potrąceniu doprowadził do umorzenia obu wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej, czyli wierzytelności pozwanego. Wierzytelność powodów zgłoszona w pozwie wynosiła 179.000,74 zł, natomiast pozwanego w zakresie uznanym za skuteczny 143.900,63 zł, co oznacza, że była niższa od wierzytelności powodów. Oznacza to, iż ogólne zadłużenie pozwanego uległo zmniejszeniu o kwotę 143.900,63 zł.

2. zarzut nadużycia prawa podmiotowego

Powoływanie się przez pozwanego na okoliczność, iż żądania pozwu pozostają sprzeczne z zasadami współzycia społecznego w rozumieniu art. 5 kc nie zasługuje na uwzględnienie.

Przepis art. 5 kc pozwala odmówić ochrony podmiotowi, który prawo swoje wykonuje sprzecznie z zasadami współzycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa.

Istnienie w treści umowy sformułowanych przez przedsiębiorcę postanowień obarczonych wadliwością powoduje, że konsument jest w każdym czasie uprawniony do podniesienia przysługujących mu zarzutów. Skorzystanie z zarzutu nieważności umowy czy bezskuteczności jej postanowień nie może podlegać ocenie w świetle art. 5 kc. Powołaniem się na zasady współzycia społecznego nie można podważać ani modyfikować wyraźnych dyspozycji przepisów prawnych, które, kierując się względami bezpieczeństwa obrotu prawnego, przewidują sankcję bezwzględnej nieważności czynności sprzecznych z prawem, a nie przewidując żadnych od tego wyjątków, samodzielnie i wyczerpująco przesądzają o prawach stron. Nieważność czynności prawnej nie ma nic wspólnego z nadużywaniem prawa przy jego wykonywaniu, a jest jedynie konsekwencją sprzeczności z ustawą dokonanej czynności. Powołanie na nieważność w procesie cywilnym, czy to w formie zarzutu, czy w pozwie o jej ustalenie są jedynie aktami o charakterze proceduralnym. Sankcja nieważności czynności prawnej następuje już z mocy prawa i dlatego nie przewiduje się jakiegось materialnego uprawnienia do powoływania się na nieważność czynności prawnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2016 r., sygn. I CSK 615/15).

Zauważyć jednak trzeba, że brak możliwości zastosowania art. 5 kc w zakresie samej sankcji wadliwej czynności prawnej nie wyłącza oceny z tej perspektywy roszczeń wynikających z nieważności czynności prawnej czy bezskuteczności jej postanowień. Niemniej również w tym zakresie Sąd nie znajduje podstaw do uwzględnienia tego zarzutu. Zarzut ten winien być bowiem stosowany jedynie w szczególnych wypadkach, kiedy utrzymanie poprawnego formalnie rozstrzygnięcia pozostawałoby w opozycji do powszechnie przyjmowanego poczucia sprawiedliwości. Z uwagi na oczywistą przewagę rynkową, jaką dysponuje bank - przedsiębiorca nad powodami - konsumentami, zarzut ten podniesiony przez przedsiębiorcę w stosunkach z konsumentem może być uwzględniony jedynie wyjątkowo. W szczególności jednak nie może się na naruszenie zasad współzycia społecznego przez przeciwnika procesowego powoływać ten, kto sam działa wbrew tym zasadom. Wprowadzenie przez pozwanego banku do obrotu pomiędzy stronami wzorca umowy zawierającego niedozwolone klauzule umowne, czy nieposzanowanie sytuacji powodów jako słabszego uczestnika rynku, doprowadzające do podważenia równości stron kontraktu z korzyścią dla siebie, stanowi właśnie naruszenie zasad współzycia społecznego, w szczególności mając na uwadze wynikający z art. 355 § 2 kc wymóg podwyższonej staranności działania takiego przedsiębiorcy

3. rozstrzygnięcie w zakresie żądania zapłaty

W rezultacie Sąd orzekł jak w pkt II wyroku, zasądzając od pozwanego na rzecz powodów kwotę 35.100,11 zł (179.000,74 zł – 143,900,63 zł). W pozostałym zakresie Sąd powództwo oddalił, o czym orzekł w punkcie III wyroku.

Na podstawie art. 481 kc Sąd zasądził od powyższej kwoty odsetki ustawowe za opóźnienie zgodnie z żądaniem pozwu od dnia 2 września 2021 roku do dnia zapłaty, tj. od następnego po zajęciu przez pozwanego stanowiska w sprawie reklamacji. Zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego należy do tzw. zobowiązań bezterminowych, w których termin spełnienia świadczenia nie jest z góry oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, wobec czego spełnienie winno nastąpić niezwłocznie po wezwaniu do wykonania zgodnie z art. 455 kc.

III. Koszty postępowania

Na podstawie art. 100 kpc Sąd zniósł wzajemnie koszty procesu między stronami, mając na uwadze, iż zostało uwzględnione powództwo o ustalenie nieważności umowy i w nieznacznym zakresie o zapłatę, natomiast w pozostałej części powództwo o zapłatę zostało oddalone z uwagi na skutecznie podniesiony zarzut potrącenia. Sąd nie znalazł podstaw do podwyższenia wynagrodzenia pełnomocnika powodów, gdyż jego nakład pracy nie przekraczał nakładu typowego dla tego typu spraw.

Niejako na marginesie wskazać należy, iż Sąd dokonał sprawdzenia wartości przedmiotu sporu. Powodowie dochodząc zapłaty kwoty 179.000,74 zł wnieśli również o ustalenie nieważności umowy kredytu. Sąd uznał, że w razie zbiegu

(kumulacji) dwóch roszczeń o różnym charakterze prawnym (roszczenia o zapłatę i o ustalenie), roszczenie o świadczenie ma zawsze pierwszeństwo przed roszczeniem o ustalenie. W razie takiego zbiegu, o prawidłowym wskazaniu wartości przedmiotu sporu decyduje art. 19 § 1 kpc (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2006 r., II PK 344/05).

SSO Alina Gąsior

ZARZĄDZENIE

1. Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron.

SSO Alina Gąsior